

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากองแก้ว เขต 1

The characteristics of school administrators affecting teacher competency under the office of khonkaen primary educational service area 1

จุฑารัตน์ ชุ่มประดิษฐ์¹⁾ และ เสาวanee ตรีพุทธรัตน์²⁾

Jutharat Choompradit¹⁾ and Saowanee Treputtharat²⁾

¹⁾สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Educational Administration, Faculty of Educational, Khon Kaen University

²⁾สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Educational Administration, Faculty of Educational, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและสมรรถนะครู 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครู 3) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครู กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากองแก้ว เขต 1 ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน จำนวน 313 คน และทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับเป็นเครื่องมือในการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสถิติโดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและสมการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการไวต่อข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการอดทนอดกลั้น อารมณ์มั่นคง สมรรถนะครูในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า สมรรถนะครูด้านการพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะครูสังกัด ได้ร้อยละ 46.10 มี 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถสร้างสมการถดถอยจากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$Y = 39.256 + 0.833 (X_{10}) + 0.668 (X_8) + 0.587(X_3)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$Z(Y) = 0.285 Z (X_{10}) + 0.269 Z (X_8) + 0.191 Z (X_3)$$

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหาร, สมรรถนะครู

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the characteristics of school administrator and teacher competency, 2) study the relation between the characteristics of school administrator and teacher competency, and 3) study the characteristics of school administrator affecting teacher competency. Sample consisted of 313 teachers from schools under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1 which were specified by Krejcie & Morgan sample size table and were selected by the simple random sampling method. Study tool was a 5-scale rating questionnaire. Data was analyzed by using a computer program for calculating the frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson product-moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression equation.

Research findings were as follows:

Overall image of the characteristics of school administrator indicated a high level of mean score. The highest mean of characteristics was found with the fast information access and change intervention. The forbearance and emotional stability had the lowest mean score.

Overall image of teacher competency indicated a high level of mean score. When compared to each other, the highest mean of competency was found with the student development while the lowest one was found with the analysis, synthesis and research on student development.

The characteristics of school administrator and teacher competency had a positive relation and could jointly predict 46.10% of the three aspects of teacher competency with statistical significance at the 0.01 level. These could be formed as the regression equations base on regression coefficient of predictors as follows;

The Prediction Equation of Unstandardized Score

$$Y = 39.256 + 0.833 (X_{10}) + 0.668 (X_8) + 0.587(X_3)$$

The Prediction Equation of Standardized Score

$$Z(Y) = 0.285 Z (X_{10}) + 0.269 Z (X_8) + 0.191 Z (X_3)$$

Keywords: The Characteristics of School Administrator, Teacher Competency

บทนำ

ในปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือองค์กรเอกชน ล้วนจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว องค์กรที่ไม่สามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงของตัวเอง มักจะพบกับความเสื่อม ส่วนขององค์กรที่สามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับตัวให้เท่าทันกับความผันแปรของสภาพแวดล้อมได้ก็จะสามารถอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว ความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในองค์กร จึงเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสามารถของผู้บริหาร [3]

หน่วยงานหรือสถาบันไม่ว่าจะเป็นขนาดใหญ่หรือเล็ก จะประกอบไปด้วยผู้บริหารและกลุ่มปฏิบัติการ ซึ่งการปฏิบัติงานของบุคคลดังกล่าวและแตกต่างกัน แต่เป้าหมายของการปฏิบัตินั้นมีส่วนร่วมคือความสำเร็จของหน่วยงาน ผลงานจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลสองกลุ่มนี้ลักษณะต่าง ๆ ของพวกเขาที่ปรากฏออกมาก่อนบ่งบอกเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารหน่วยงานนั้นอีกเกิด [6] ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการบริหาร มีบทบาทและหน้าที่ในการบริหารโรงเรียน เป็นตัวแทนของโรงเรียน เป็นจุดรวมแห่งพลังร่วมของบุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะต่อผู้ได้บังคับบัญชาและตัวผลงานโดยรวมของโรงเรียน ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารงานโรงเรียน ที่ส่งผลให้งานบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จก็คือ พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ในส่วนแผนพัฒนาวิชาชีพครู พุทธศักราช 2545-2549 จึงกำหนดให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู ให้เป็นวิชาชีพขั้นสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมถึงได้มีการนำแนวคิดสมรรถนะมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ให้ความสำคัญกับ สมรรถนะไว้ในทุกระบวนการของการบริหารทรัพยากรบุคคล สี่มา สี่มานันท์ [8] กล่าวว่า การพัฒนาสมรรถนะการบริหารทรัพยากรบุคคลแนวใหม่ จึงเป็นแนวคิดที่มีการนำสมรรถนะมาใช้ในการบริหารผลงานข้าราชการครูโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของผลงานที่คาดหวังจากข้าราชการครู ในขณะที่เดียวกันก็ยกนำไปใช้ในการบริหารงานทรัพยากรบุคคลด้านอื่น ๆ เช่น การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนา การกำหนด

ตำแหน่ง การให้คุณให้โทษ การเพิ่มประสิทธิภาพและแรงจูงใจ และอื่น ๆ จะดำเนินการโดยคำนึงถึงสมรรถนะเป็นสำคัญ สมรรถนะเป็นคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Other Characteristics) และเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้ผลงานที่โดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำครู 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ [9] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับทั้งของภาครัฐและเอกชน สถานประกอบการ บุคคล องค์กร และสถาบันทางสังคมอื่น และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายและกลยุทธ์ ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการตามแผน การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล ตลอดจนทั้งการนำผลมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเพิ่มขึ้น เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ภายใต้นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่ให้ความสำคัญด้านการพัฒนาบุคลากร และสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน [9]

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัย จึงต้องการศึกษาคูณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะ ครู เพื่อต้องการทราบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีลักษณะอย่างไรจึงจะทำให้สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ บริหารงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ครั้งนี้ 11 ด้านคือไวต่อข้อมูลข่าวสารสารสนเทศหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อดทนอดกลั้น

อารมณ์มั่นคง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ติดต่อประสานงาน มีความเฉลียวฉลาด ไหวพริบ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาและการตัดสินใจ ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็น มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ใช้หลักเหตุผลในการบริหารงาน สร้างขวัญกำลังใจ รู้จักยืดหยุ่นตามสถานการณ์ ให้เกียรติ เคารพผู้อื่น โดยนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลส่งผลให้สมรรถนะครูซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในกระบวนการบริหารจัดการของผู้บริหาร โดยใช้สมรรถนะครู สำนักคณะกรรมการข้าราชการครู [9] ในการนำมาศึกษาครั้งนี้ 6 ด้านคือ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำครู การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ใช้เป็นกรอบในการชี้แนะผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะครูตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,650 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน [4] ทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก จำนวน 313 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 11 ประการ 1) ใจต่อข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ 2) อดทนอดกลั้น อารมณ์มั่นคง 3) มีวิสัยทัศน์กว้างไกล 4) ติดต่อประสานงาน 5) มีความเฉลียวฉลาด ไหวพริบ 6) มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาและการตัดสินใจ 7) ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็น 8) มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ใช้หลักเหตุผลในการบริหารงาน 9) สร้างขวัญกำลังใจ 10) รู้จักยืดหยุ่นตามสถานการณ์ 11) ให้เกียรติ เคารพผู้อื่น

2.2 ตัวแปรตาม คือ สมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยใช้มาตราวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา และตอนที่ 3 เป็นสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติซึ่งมีสถิติเพื่อหาค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการไวต่อข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ

2. สมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สมรรถนะครูด้านการพัฒนาผู้เรียน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีความสัมพันธ์ กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและสมรรถนะครูที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ใช้หลักเหตุผลในการบริหาร

3. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มี 3 ด้านที่ดีที่สุด คือคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ใช้หลักเหตุผลในการบริหารงาน ด้านการรู้จักยืดหยุ่นตามสถานการณ์ และด้านการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล โดยมีอำนาจพยากรณ์ที่ 0.679

การอภิปรายผล

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้ไวต่อข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เป็นเช่นนี้เพราะตามที่รัฐบาลให้ความสำคัญ นโยบายด้านการศึกษา ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ได้ครูดี ครูเก่ง มีคุณธรรม มีคุณภาพ และมีวิสัยทัศน์สูง ขึ้นจึงได้จัดทำข้อเสนอแผนพัฒนาการลงทุนด้านการศึกษาและการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2552-2554 นโยบาย

ของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งในด้านการผลิต และการพัฒนาครู ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งระยะที่ 2 (2553-2555) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เสนอโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบลงทุน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงขับเคลื่อนโครงการให้ผู้บริหารสถานศึกษาเข้ารับการพัฒนาตนเองในในระยะเริ่มต้นในการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารบางท่านต่อต้านและชะลอการขยายตัวของการใช้เทคโนโลยี แต่ปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีถือเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานทุกระดับ ผู้บริหารจึงต้องเผชิญกับสภาวะการของการทำงานในสิ่งแวดล้อมที่ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เพื่อให้ทันต่อการพัฒนาของเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลง กระบวนการตัดสินใจของผู้บริหาร การปรับตัวให้ทันต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา รวมทั้งแบบแผนวิธีการ และกระบวนการในการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นสิ่งที่ผู้บริหารจำต้องมีความรู้ ทักษะและวิสัยทัศน์ เพื่อจะสามารถทำงานได้ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ตามโครงการผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ ได้กำหนดลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ และนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพลักษณะความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงมีความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการและมีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา

สมรรถนะครู พบว่าสมรรถนะครูในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาใน รายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สมรรถนะครูด้านการพัฒนาผู้เรียน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ในปัจจุบันครูมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองในเรื่องของการเรียนการสอนของผู้เรียน เนื่องจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ : กิจกรรมจัดระบบพัฒนาครู เชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนาครูรายบุคคลครู และนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องการพัฒนาคุณภาพ

ผู้เรียนตามจุดเน้นการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ตามที่สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้ให้โรงเรียน ดำเนินการเพื่อให้การกำกับติดตามเป็นไปตาม แนวทางที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานกำหนด เพื่อกำกับ ติดตามและประเมินผล การพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้น ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของ ฉันทาด บุญมาก [1] ได้ศึกษาการศึกษา สมรรถนะครูของครูโรงเรียนอนุบาลชลบุรี ตามความรับรู้ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา พบว่า สมรรถนะประจำสายงานของครูโรงเรียนอนุบาลชลบุรี ตามความรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และรายด้าน โดยเรียง ลำดับตามสมรรถนะในแต่ละด้าน จากค่าเฉลี่ย มากไปหาน้อย ได้แก่การบริหารหลักสูตรและการ จัดการเรียนรู้อำนวยการจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน การสร้าง ความสัมพันธ์และการร่วมมือกับชุมชน การพัฒนา ผู้เรียนและภาวะผู้นำครู มีสมรรถนะประจำสายงาน อยู่ในระดับมากตามลำดับ

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและ สมรรถนะครูที่ความสัมพันธ์สูงสุด คือ คุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีบุคลิกภาพ ประชาธิปไตย ใช้หลักเหตุผลในการบริการสัมพันธ์ กับสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ วีระ ฐนเจริญ [2] ได้เสนอลักษณะ นักบริหารการศึกษาเมื่ออาชีพที่จะนำไปสู่ความ สำเร็จในการบริหารและจัดการการศึกษาตาม แนวทางที่กำหนดไว้ในจรรยาบรรณวิชาชีพของ ผู้บริหารสถานศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดให้ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ก้าวหน้าทันการ เปลี่ยนแปลง ยึด ระบบคุณธรรมเป็นที่ตั้ง โปร่งใส ยุติธรรม ซื่อสัตย์ ไม่คอร์รัปชั่น อดทน อดกลั้น รับทั้งผิดและชอบ เสียสละ เป็นคนดีของสังคม

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามี ตัวแปรต้นจำนวน 3 ตัวแปร จากจำนวน 11 ตัวแปร ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 1 ที่ดีที่สุด คือคุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาด้านการมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ใช้หลักเหตุผลในการบริหารงาน ทั้งนี้เนื่องจากใน ปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้หลักในการบริหารงาน โดยยึดหลักความเป็นประชาธิปไตย มีความยืดหยุ่น มีโครงสร้างการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีความ โปร่งใสและคำนึงถึงความต้องการทรัพยากรของผู้มี ส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ [5] ได้ศึกษา ความพึงพอใจของครูที่มีต่อพฤติกรรมบริการแบบ ประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาใน จังหวัดเพชรบุรีพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มี พฤติกรรมบริการแบบประชาธิปไตยระดับ ปานกลางมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือระดับสูง และไม่มีระดับต่ำ คุณลักษณะของผู้บริหารสถาน ศึกษาด้านการรู้จักยืดหยุ่นตามสถานการณ์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารดำเนินงานในทางสาย กลางยึดหลักธรรมเนียมปฏิบัติสอดคล้องกับแนวปฏิรูปการ ศึกษาที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การที่ ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารจัดการศึกษาให้เกิด ประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่ดี [2] ได้สรุป เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ประสิทธิผลการบริหาร และการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษา ด้านบุคลิกภาพส่วนตัวผู้บริหาร ได้แก่ บุคลิกภายใน ประกอบด้วย มีคุณธรรม จริยธรรมมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นใน ตนเองมีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง จิตใจมั่นคง หนักแน่นและ มีความอดทน อดกลั้น มุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อ ส่วนรวม

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้าน การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ที่เป็นเช่นเพราะผู้บริหารเป็น ผู้ที่มีความสามารถมองเห็นและวินิจฉัยภาพในอนาคต ขององค์กรได้ และสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ ปัจจุบันเพื่อวางแผนอนาคตได้ ซึ่งสอดคล้องกับ [7] ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาอำเภอวังสะพุง สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 พบว่า การที่ผู้บริหารเป็น บุคคลที่มีวิสัยทัศน์ สามารถมองเห็นความเป็นไปได้ ในอนาคตขององค์กรได้และนำไปกำหนดเป็นเป้าหมาย โดยผู้บริหารได้ค้นคว้าหาความรู้ข้อมูลในการสร้าง วิสัยทัศน์นี้ให้กับตนเอง อ่านหนังสือหรือวารสารต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาการศึกษา การสร้าง

วิสัยทัศน์นั้นไม่ได้มาจากการนั่งคิดนั่งฝันเพียงลำพัง แต่ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญอื่น ๆ อีกหลายประการ ที่มาจากข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร ผู้นำเองต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เปิดใจกว้างยอมรับ การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลต่าง ๆ อยู่เสมอ ไม่ยึดติดกับความรู้อะไรหรือวิธีการเดิม ๆ

ส่วนคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ส่งผลต่อการสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากองขอนแก่น เขต 1 มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ด้านการไวต่อข้อมูลข่าวสารสารสนเทศหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ พบว่าเป็นด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก แต่ไม่สามารถพยากรณ์สมรรถนะของครูได้ แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ผู้บริหารเป็นคนที่ยึดมั่น เป็นผู้ที่ติดตามข่าวสารต่าง ๆ อยู่เสมอ รู้ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นทั้งสังคมภายนอกและภายในองค์กร ทั้งในและนอกเขตพื้นที่การศึกษารวมทั้งรู้จักวิเคราะห์ความเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ โดยมีข้อมูลและสารสนเทศ ช่วยในการดำเนินการและบริหารงาน ให้บังเกิดประสิทธิภาพ แต่ก็ไม่ได้ส่งผลหรือทำให้การปฏิบัติงานของครูหรือสมรรถนะมากขึ้น เพราะการที่ผู้บริหารเป็นคนที่ยึดมั่น ติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อยู่เสมอ นั้น อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงานของครูโดยตรง จึงทำให้ด้านนี้ไม่ส่งผลต่อสมรรถนะครู สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู [9] ตามโครงการผู้บริหารสถานศึกษาดั้งเดิม ได้กำหนดลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้อื่นๆ และนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพลักษณะความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงมีความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอนส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้อื่นๆ มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการและมีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา

ด้านการมีความเฉลียวฉลาด ไหวพริบ พบว่าเป็นด้านที่ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะสูงลำดับที่ 2 แสดงให้เห็นว่าถึงแม้ผู้บริหารมีไหวพริบปฏิภาณ แต่ไม่สามารถเป็นตัวพยากรณ์สมรรถนะครูได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีความเฉลียวฉลาด ไหวพริบเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกันโดยตรงกับลักษณะการปฏิบัติงานของครู เช่นในเรื่องของการบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดบรรยากาศการเรียนรู้อื่นๆ เอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา การกำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชา เป็นต้น จึงอาจทำให้ไม่ส่งผลต่อสมรรถนะครู สอดคล้องกับสมรรถนะการบริหารจัดการชั้นเรียนของ พศิน แต่งจวน [10] ที่ว่าการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องเรียนให้พร้อมใช้และปลอดภัยอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการอดทนอดกลั้น อารมณ์มั่นคง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อฝึกความอดทนต่อปัญหาอุปสรรคที่กำลังเผชิญและพร้อมที่จะการแก้ไขปัญหานั้นให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอย่างสันติสุข
2. จากผลการศึกษาสมรรถนะครูด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรส่งเสริมครูในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด
3. จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ใช้หลักเหตุผลในการบริหารงาน ด้านการรู้จักยืดหยุ่นตามสถานการณ์และด้านการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สำนักงานเขตพื้นที่จึงควรพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารให้เป็นคุณลักษณะพื้นฐานเพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการวางแผนการพัฒนาและปรับปรุงคุณลักษณะของผู้บริหารเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
2. ควรศึกษารูปแบบการเพิ่มสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของครู

เอกสารอ้างอิง

- [1] ฉันทนา บุญมาก. การศึกษาสมรรถนะครูของครูโรงเรียนอนุบาลชลบุรี ตามความรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยบูรพา. 2555.
- [2] อีระ รุญเจริญ. ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกกรอบ กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- [3] บัณฑิต มาลากุล ณ อยุธยา. การพัฒนาองค์การ. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนานโยบายและการจัดการ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.
- [4] พัชรี จันทร์พิง. สถิติและการวิจัยทางการศึกษา. เอกสารประกอบการสอนวิชา 230402 สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2553.
- [5] เยาวเรศ ผิวฉิม. ความพึงพอใจของครูที่มีต่อพฤติกรรมการบริหารแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเพชรบุรี. 2554.
- [6] สงบ ประเสริฐพันธุ์. ร่วมกันสรรค์สร้างคุณภาพโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. 2543.
- [7] สราญรัตน์ จันทร์ผล. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอวังสะพุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2. รายงานการศึกษาคิอิสระ. กศม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548.
- [8] สีมา สีมานันท์. สมรรถนะ ในมุมมองของเลขาธิการ ก.พ. วารสารข้าราชการ 50,1 (ม.ค.- ก.พ. 48) 1-4. 2550.
- [9] สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. ระเบียบและแนวทางการปฏิบัติงานของข้าราชการครู. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา. 2545.
- [10] พศิน แดงจวน. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมลพับลิชชิ่ง. 2554.